

J. Újváry Zsuzsanna (Budapest): Elmélkedés Mohács előestéjén

2016. augusztus 29-ére virrad, Keresztelő Szent János fővételének a napját írjuk; ma van a mohácsi csata 490. évfordulója. Majdnem kerek, de ettől függetlenül én mindig megemlékezem a hősi halottakról, arról a kb. tizenhat-ezer emberről, akik ott veszték a csata forgatagában, amely egy másfélórás öldöklésbe fajult. Azokról, akik harci láztól égve, önként, vakmerően és vadul rohantak az ellenségre, hogy megkíséreljék a lehetetlent – kivívják a győzelmet; azokról, akikben volt ugyan bölcs megfontolás és félelem, ám mégsem mérlegelték, hogy érdemes-e Istenért, a királyért, a hazáért életüket kockára tenni; azokról, akik halásápadtan töltötték el utolsó éjszakájukat, mert nem reméltek semmi szabadulást, ám kötelességtudatból, tisztességből vagy önfeláldozásból mégis teljesítették kötelességüket; a királyról, aki a szemtanú Brodarics István szerint elfehéredett, amikor páncélsisakját felcsatolták a fejére, vagy Drágffy János országbíróról, aki az utolsó pillanatban még egy végrendeleti záradékot diktált és elsápadt, amikor – régi szokás szerint – lecsatolták sarkantyúit, nehogy megfusson a csatából, elveszejtven az ország lelkét szimbolizáló zászlót; azokról, akik nem nagy elszántsággal, de mégis kitartottak és várták az ellenség rohamát; azokról, akik messze földről érkeztek, hogy a kereszt jele alatt védjék meg azt az eszmét, amely akkor a Respublica Christianitatis, a Keresztény Európát jelentette; azokról, akik apródként, inasként, kiscselédként voltak jelen a királyi táborban, és nem érthették meg a felnőtt kort; arról a mintegy 2000 életben hagyott hadifoglyorról, akiket másnap a Fényességes Padisah (I. Szülejmán szultán) szeme előtt, annak „tiszteletére” lefejeztek. Egyszóval mindarról a neves és névtelen katonáról és áldozatról megemlékezem, akik elszenvedői voltak a mohácsi csatának, és azokról is, akik már 80 évvel korábban ott harcoltak Hunyadi János seregében valahol a Neretva folyó völgyében, és még vagy 200 évig az országot, hitüket, nyelvüket, törvényeiket, szokásaikat védelmezték, és nem cseréltek sem hazát, sem nyelvet, sem hitet. Hála nekik, mert ha ők nem teszik a dolgukat, akkor most az ostobák nem tennének fel olyan buta kérdést, hogy érdemes volt-e áldozatot hozni, érdemes volt-e meghalni.

Nem tudom elhinni a költőnek, hogy „Nekünk Mohács kell!”. Közép-Európa nagyhatalmi státusából az ország szinte a semmibe zuhant 1526 után. Elsősorban nem a magyar nemesség önzése miatt – ahogy sokan állították; ez az ítélet túlzottan sommás, leegyszerűsítő, és önmagában igaztalan is. Ugyanis a Kárpát-medence csodálatosan gazdag helynek számított mindenkor, és az idők folyamán mindig támadt egy új nagyhatalom, amelyik el akarta ezt a területet foglalni; pedig mindenki tudhatta, hogy ez a föld már másoké, foglalt! Így a Kárpát-medencei magyarságnak nem maradt más út, mint az önpusztító önfenntartás, a folytonos önvédelmi harc. Így volt ez már 907-ben, a pozsonyi csatában, amikor fél Európa összefogott Árpád hadai ellen, így volt ez 1241–42-ben, amikor a

mongolok elpusztították az országot, és a magyar királyt egészen Klissza váráig üldözték, és a küzdelem tovább folytatódott évszázadok óta. Ahogy nemzeti költőnk írta: „Megfogyva bár, de törve nem/ Él nemzet e hazán.”

2005-ben kerültem kapcsolatba a Svájcban, Dr. Csihák György kezdeményezésére megalapított Zürichi Magyar Történelmi Egyesülettel. Céljuk az volt, hogy a szétszórt sorsú magyarságot szellemileg összefogják, és az átírt történelmüket helyreállítsák – mert a történelmet mindig a győztesek írják. Kolléganőm, az azóta elhunyt Dr. Földesi Margit ajánlotta, hogy vegyem fel a kapcsolatot Dr. Darai Lajossal, aki a határon túli történelmi iskolát szervezte, és azóta is szervezi soha el nem fogyó lelkesedéssel. És kapcsolatba léptem vele...

Emlékszem, hogy az egyik hétvégén, péntek este Újvidéken kellett egy rövid, másfél órás előadást tartanom, majd másnap, Szabadkán egy több órás, egész napos előadást. Az ottani magyarság krémje összegyűlt a könyvtárban, és több mint figyelmesen hallgatta előadásomat Mohácsról, a Magyar Királyság sorsáról, a kényszerből megalakult Erdélyi Fejedelemségről. Úgy állítottam össze a tematikát, hogy három ilyen egész napos előadásba beletömörítsem azt az anyagot, amelyet egyébként az egyetemen egy éven át adok elő. Nem felejttem el a záporozó kérdéseket és a figyelő szemeket. Az ottaniaknak – elmondásuk szerint – fontos élmény volt előadásom, no persze az egész kurzus, de nekem sem jelentett kevesebbet ott lenni közöttük. Ismeretségek, kapcsolatok épültek ki. Szabadka után következett Zenta, majd Magyarakanizsa és Rév-Komárom. Mindegyik hivatalosan akkreditált kurzus két évig tartott. Nemcsak azért mentünk előadásainkkal a határon túlra, hogy az ottani történelem- és magyartanároknak továbbképzést tartsunk, hanem hogy valamennyi érdeklődővel megismertessük nemzeti történelmünk igaz oldalát, és kapaszkodót nyújtsunk identitásukhoz, magyarságtudatukhoz. Bár ez utóbbi gyakran megfordult; mi tanultunk tőlük. Én is azt tapasztaltam, amit Kossuth Lajos a székelyek között: itt nem tanítják, hanem megélik a hazaszeretetet.

Minden előadás után feltöltődve jöttem haza; nem kellett kapukat döngötnem, mert azok nyitva voltak. Mint a pók, sok-sok közös hálót szőttünk, olyan hálót, amely a nemzeti identitást fenntartja, és megtartja azt, aki belekapaszkodik. Nem lehet eldönteni, ki adott többet a másiknak. Mindenesetre hálás vagyok Istennek, hogy az életben azt csinálhatom, amit szeretek; a hobbim a hivatásom, és a hivatásom a hitvallásom. Itt mondok köszönetet azért, hogy ebben az egyesületben tevékenykedhetek, és előadásaim sokakhoz eljutottak.

Nem feladatom, hogy a ZMTE jelentőségét, történetét összegezzem, hiszen erre nálamnál sokkal illetékesebbek vannak. Itt most nem írok a nyári találkozóról, vagy a 2007-ben, éppen általam szervezett Szent Erzsébet emlékülésről, vagy a többi, jelentős konferenciáról, amelynek kisebb részben szervezője, nagyobb részben résztvevője voltam.

Nem véletlenül kezdtem jelen írásomat Moháccsal. Meg kell őriznünk múltunkat, igaz történelmünket, mert az jelenti nemzeti létalapunkat; nem hivatkozva, gögösen, de nem is meghunyászkodva. A múlt elemzéséhez pontosan, precí-

zen kell nyúlni, de nem baj, ha azt nemcsak a fejünkön, hanem a szívünkön is keresztüleresztjük.